

TOPLO PIVO — HLADNĚ ŽENE

ANTI-ROMANTICŇI
MANIFEST

Toplo pivo – hladne žene ***anti-romantični manifest***

Tom Waits ulazi shrvan u birtiju. Žena koju je volio slomila mu je srce, što drugo. Stranci u birtiji indiferentni su na njegovu patnju. Pivo je mlako, a žene imaju platinasto plavu kosu i ne dira ih njegov blues. Odbijaju se prenemagati, treptati okicama s razumijevanjem, osuditi tu ženu jer je rekla 'dosta'. Tomu nije mjesto u ovoj mrtvoj rupi gdje mora daviti ljude za mrvu pažnje, gdje žene odbijaju nadoknaditi to što je jedna od njih njemu propustila pružiti – bezuvjetni, trajni emocionalni rad, trzanje na svaki njegov osjećajčić.

'Ženska' ljubav za muškarce je lako mjerljiva. Voljena žena čak ne mora biti uvijek seksualno dostupna. To jedan muškarac može shvatiti. Ali ono što ne može shvatiti je to da žena, čak ako ga voli, može biti savršeno indiferentna, iz ovog ili onog razloga, na njegove emocionalne potrebe. To mora značiti da nešto nije u redu s njom. Tada je ona HLADNA.

Cijelog života, i od najranijeg djetinjstva, romantična ljubav nam se servira kao smisao života. Već u vrtiću i školi smo u okviru institucionalne discipline učionice prisiljene na papiriće u obliku srca ispisivati imena svojih 'simpatija' (koje moraju biti drugačijeg roda od našeg). Tijekom adolescencije, a i mnogo prije toga, govori nam se kako se moramo prilagođavati očekivanjima suprotnog roda kako bismo što prije pronašli curu/dečka. U toj igri pronalaženja veze, govori nam se da svako drsko, jezivo i nasilno ponašanje od strane dječaka prihvatimo kao slatko i romantično (*to je zato što se ti njemu sviđaš. 'ko se tuče taj se voli*).

Napokon, kad ostvarimo tu famoznu romantičnu vezu, podrazumijeva se da smo spremnei žrtvovati i zadnju trunku vlastite slobode i autonomije u ime ljubavi – podrazumijeva se da ne smijemo voljeti nikog drugog na isti način, imati spontani i slobodni seksualni život i zapravo bilo kakav osobni život mimo osobe s kojom smo u romantičnoj vezi (*među nama ne smije biti tajni*). Osoba koja nas tobože voli postaje moderni inkvizitor kojemu moramo ispovjediti sve svoje tajne kako bi ona ustanovila jesu li one u skladu s pravovjerjem moderne romantične veze, čiji je zapravo cilj održati disciplinu monogamnog heteronormativnog para/kućanstva.

Ako bilo čemu od svega navedemo kažemo ne, ili minimalno protestiramo, bivamo proglašene hladnim kučkama koje ne reaguju ushićenjem na najmanji znak pažnje od strane slatkih romantičnih muškaraca.

kavalirstvo i druge romantične geste

Jedna od iritantnijih stvari je kad ti muškarci drže otvorena vrata unatoč tome što sve upućuje na to da si savršeno sposobna sama otvoriti vrata. Ok ako si osoba s otežanim kretanjem ili ako dolaziš iz kupovine s rukama punim vrećica, pa ti netko želi pomoći jer si drugo ljudsko biće kojemu treba tvoja ruka. Ali osim u takvim slučajevima, radi se o čistoj pasivnoj agresiji. Jednom mi je neki lik držao vrata u domu nakon čega sam mu ja rekla hvala i blago se nasmiješila. Nakon toga me on bez riječi pratio do moje sobe na zadnjem katu. Užasno jezivo. Tako sam zaključila da nikako ne treba odgovarati, ali i to je bila greška. Sljedeći put mi je neki stariji lik otvorio vrata menze. Ja sam samo prošibala pored njega i njegove ekipe, da bi on počeo glasno komentirati i vikati za mnom kako sam užasno nepristojna. Nije mi bilo svejedno jer se nisam mogla previše odmaknuti od njih, a oni su bili u grupi. Dakle, kod otvaranja vrata nema ispravne stvari koju možeš napraviti ili reći, a da se smaranje ne nastavi. Nema načina da ne ispadneš kuja. I zahvala i ignoriranje vode kad dodatnom maltretiranju.

Otvaranje vrata, ljubljenje ruku i plaćanje pića malo su sofisticiranije verzije čupanja za kosu, guranja i vrijeđanja za koje nam u djetinjstvu i adolescenciji govore da su znakovi sviđanja i simpatije. Mi ih moramo mirno sve prihvatiti i nastaviti sudjelovati u igri kako dečkići ne bi bili frustrirani i tužni što njihov 'trud' nije urodio plodom. Tako nas se uči da skačemo na svaki i najmanji trzaj muškaraca prema nama i opraštamo smaranje i nasilje kako se oni ne bi morali prenapregnuti ili 'poniziti' u iskazivanju osjećaja i želja i kako bi im se pružio lakši izlaz iz neugodne situacije odbijanja. Uči nas se da su tu naše želje i izbori nebitni.

Više puta sam doživjela da, ako ne reagiram na lika koji mi se nakačio na nekom koncertu ili mi se stalno ubacuje, on mi zavodljivo kaže „ma zašto se sramiš?“ Pretpostavlja se da sam rezervirana zato što sam sramežljiva (jer mi „imponira“ što mi se obratio neki lik), a ne zato što naprosto ne želim razgovarati s njim i ide mi na kurac.

Čak i ako pristanemo na tu igru, ona mora neprestano teći tokom koji je on zadao. Kad nas bari grupa likova, nismo mi te koje možemo reći tko nas među njima interesira, već je raspodjela plijena isključivo stvar njihovog internog dogovora. Mi nikad ne možemo imati inicijativu i postaviti vlastite uvjete bez da budemo doživljene kao luđakinje.

Jednom mi je jedan lik rekao da sam luda kuja samo zato što sam prva predložila seks.

Svime time nas se socijalizira da prihvatimo nasilje i jebanje u zdrav mozak kao normalni dio romantičnih odnosa, pogotovo romantičnih odnosa s muškarcima. Što je očekivanje da otvaranje vrata ili plaćanje pića rezultiraju seksom drugo nego jebanje u zdrav mozak, budući da se implicira da su žene toliko glupe i bezvrijedne da pristanu na nešto što isprva same ne žele (seks), samo zato što im je netko napravio nešto – otvorio vrata ili platio pivo – što bez problema mogu i same napraviti. To je priprema za ono što nas čeka u vezama, brakovima, obiteljima.

romantična ljubav i rad

U ranoj mladosti imala sam više vezica s dečkima koji su mi se sviđali i koje bi potrajale par tjedana, što je razdoblje koje je meni bilo potrebno da shvatim da tu postoje neke radne obveze te da isprocesuiram da ih ja, u biti, nisam dužna obavljati. Na moje razočaranje, te bi se male, ali meni ipak uzbudljive romansice, brzo završile s obostranom nevjericom. Tek puno kasnije sam shvatila što je značilo to njihovo 'ti si hladna', 'što je s tobom?'

Za razliku o predodžbama koje imamo o prijateljstvima, očekivanja od romantičnih veza obično su vrlo specifična. Sadržaj toga što muškarci zapravo očekuju je rad i visoka emocionalna predanost. Kad zovu frendove doma da gledaju nogomet, od njih nakon toga ne očekuju da operu suđe, a cure su pranja suđa pošteđene samo na prvih nekoliko djetova. Ovo nisu očekivanja samo nekih užasno tradicionalnih muškarčina, nego i mnogih 'pankera' s kojima smo imale priliku biti u emocionalnim odnosima.

Jednom sam bila kod dečka i njegovih staraca na ljetovanju, on i njegov otac su pekli meso na roštilju, a meni su dali da gulim krumpire. Odlično sam obavila taj komplicirani posao, pa me njegov otac pohvalio i usput se rugao dečkovoj bivšoj curi koja 'jadna' kad je došla kod njih u posjet nije znala oguliti krumpir običnim nožem kakvog su njoj i meni dali, nego samo gulilicom za krumpir. Kad bi moj dečko došao kod moje obitelji u posjet nije nikad morao ništa raditi.

Kakav se sve rad očekuje u vezama i brakovima? Fizički rad – kuhanje, pranje, pospremanje, seks (bez pristanka, s pristankom ali bez obostrane želje), trudnoća i porod (i sve što ide s tim do kraja života) itd., te tzv. emocionalni rad – odgoj djece, briga oko starijih osoba, slušanju partnerove kuknjave, uvažavanju primjedbi na ovo ili ono, gledanju baš tog filma, facilitiranju sukoba s ostalim članovima obitelji i prijateljima, bivanje uvijek na njegovoj strani, održavanje odnosa sa zajedničkim prijateljima itd. Sve je to svakodnevno (i svakonoćno) neprestan rad koji zahtijeva konstantnu posvećenost. Svatko tko je ikad radio u nekoj instituciji skrbi za djecu, starije ili bolesne zna koliko je iscrpljujuće intenzivno se brinuti za nekoga i kako ta vrsta brige podrazumijeva specifičan odnos i dinamiku između onoga koji tu brigu pruža i onog tko ju prima. Zato je za svakodnevno besplatno pružanje takve brige partneru i obitelji potrebna specifična vrsta motivacije – ljubav!

Kapitalizam ne bi mogao funkcionirati (ili bi to bilo značajno otežano) bez ogromne količine besplatnog rada koje dominantno (prema statistikama za hrvatsku i svijet) obavljaju žene. Bez tog rada radnici ne bi bili sposobni svaki dan odlaziti na posao da bi bili eksploatirani. Zato je potrebno neprestano graditi i obnavljati ideologiju romantične ljubavi kako bi se žene motiviralo na ogromne količine svakodnevnog rintanja za džabe.

Ta se raspodjela posla ne događa samo u tradicionalnim obiteljima. I u mnogim autonomnim i anarhističkim grupama cure često pospremaju prostore, kuhaju i obavljaju emocionalni rad davanja savjeta, hendlanja međusobne komunikacije i smirivanja sukoba. Kad se dogodi neko sranje, mi smo te koje moramo beskrajno voditi rasprave i objašnjavati stvari kako bi se situacija nekako izgledala i kako nitko ne bi bio povrijeđen.

Jedan lik ide po cugu za šank, drugi će odraditi tonsku, a meni i drugoj curi iz ekipe ostane samo zadatak kuhanja za bend – osim ako se ne pojavi neki lik koji je uživljen u kuhanje, onda on preuzima ulogu chefa i određuje nam manje zadatke u kuhanju i provjerava jesmo li dovoljno sitno nasjeckale luk.

romantična ljubav i nasilje

Kad romantična ljubav kao motivacija za rintanje zakaže, javlja se nasilje! Ljubav i nasilje su dvije strane iste medalje ideologije romantične ljubavi. Nasilje se često na pozitivan način uklapa u priču o strastvenoj romantičnoj ljubavi. Primjer za to je kad žene tvrde da ih muškarac tuče upravo zato što ih voli i zato što mu je stalo pa ne štedi ni šake (*toliko sam ga izludila da mi je opalio šamar*) ni razne vrste psihološkog nasilja (emocionalne ucjene, pritisci, ljubomorni ispadi itd.).

Radništvo koje radi u javnoj sferi discipliniraju šefovi, policija, sindikati i razne institucije. Radnice u privatnoj sferi prvo disciplinira muž/partner/partnerica, a tek onda država. Država ne može postaviti drotu u svaku kuću niti može sama osigurati kompleksne odnose koji su potrebni da netko predano svakodnevno obavlja emocionalni rad. Zato funkciju nadzora djelomično delegira na muškarce koji postaju i drotovi i suci i izvršitelji kazne. Način na koje policija hendla prijave obiteljskog nasilja i nasilja u vezama, mizerno niske kazne koje ljudi dobivaju za obiteljsko nasilje, u malom broju slučajeva kad se ono uopće procesuiru, kao i javni moral koji sugerira da je to privatna stvar koju žene trebaju samo pretrpjeti, govore o tome kako država i društvo praktički daju muškarcima imunitet da primjenjuju nasilje ako misle da je ljubavni ugovor prekršen.

Točno to je rekla i jedna ministrica kao odgovor na slučaj obiteljskog nasilja: 'tako vam je to u obitelji'. Istina, nemojmo se zavaravati da je obitelj mjesto ljubavi. Mi bismo samo precizirale 'tako vam je to u kapitalizmu'.

Za državu i kapital je također oportuno delegirati nasilje na muškarce jer se na taj način prikriva systemska priroda nasilja u obitelji i vezama te se antagonizam žena usmjerava protiv muškaraca. Zato veliki dio feminističkog pokreta i jest usmjeren isključivo protiv muškaraca, a ne i protiv države i kapitala.

Međutim, za žene i kvir osobe je adresiranje nasilja jedan od preduvjeta za mogućnost organiziranja protiv države i kapitala. Nasilje u svakodnevici je to koje nas obeshrabruje i drži u pokornosti. Ali kad se usudimo adresirati nasilje u svojim kolektivima i scenama, onda nam se kaže da samo dižemo frke bezveze, da slabimo pokret (*jedan nam je panker poručio da smo zbog takvih kao što smo mi feministkinje popušili 36-e u Španiji*) i da je odgovor 'samo ljubav!' Međutim, nasilje među nama jest ono što slabi pokret, a ne adresiranje nasilja! A ta neka tobožnja 'ljubav' koja je odgovor na sve, samo je način ušutkavanja.

romantična ljubav i rodne uloge

Podjelu rada unutar para o kojoj smo ranije govorile treba prikazati kao nešto prirodno – prikazati je takvom da nam se čini očitim da će određeni rad obavljati osoba određenog roda, jer to na neki način proizlazi iz njene prirode. Najveći dio kućanskog rada treba dakle prikazati kao prirodno ženski rad. Zato je jedna od funkciji romantične ljubavi da učvršćuje i reproducira rodne uloge. Međutim, romantika nema samo funkciju u reprodukciji podjele rada i nasilja između muškaraca i žena. Budući da počiva na principu binarnosti, jer se podrazumijeva da su samo dvije osobe odjednom u romantičnom odnosu, romantična ljubav reproducira binarnost rodova. Sjetite se čestog pitanja koje se upućuje istorodnim parovima: *a tko je muško u vašoj vezi?*

Neovisno o tome u kakvom smo paru, naše žudnje, libido, tijela i mašta zatvoreni su u zadani scenarij sa striktno predviđenim rodnim ulogama. Bivanje u emocionalnom odnosu s curama za nas ne znači manje fizičkog i emocionalnog rada, a za neke naše poznanice to je podrazumijevalo i iskustva nasilja.

Za one od nas s nebinarnim ili fluidnim iskustvom vlastitog roda, narativi romantične ljubavi stvaraju osjećaj da nikad nećemo biti adekvatni partneri_ice, a znamo i neke trans osobe koje su doživjele nasilje u vezi tijekom vlastite tranzicije jer je to za njihove partnere_ice značilo promjenu dinamike u odnosu kojoj se nisu htjele prilagoditi (*ako želiš biti žena, onda se navikni na batine*). Cisheteronormativno društvo i ideali romantične ljubavi nam nameću nemoguće zahtjeve koji stvaraju realne pritiske čak i kad mi mislimo da smo u našim kvir odnosima potpuno oslobođenei toga.

romantična ljubav i tijelo

Norme romantične ljubavi ne diktiraju samo podjelu rodnih uloga, već u ljudima stvaraju jasne predodžbe o tome kako naša tijela trebaju izgledati. Ne radi se samo o tome da muškarci očekuju da im partnerice izgledaju na određeni način, ili da se parovi u kojima je žena viša od muškaraca podrugljivo komentiraju. Najbrutalniji izraz tih predodžbi je praksa operacija nad interspolnom djecom vrlo brzo nakon rođenja. Interspolne osobe su osobe na čija se tjelesna obilježja (kromosome, hormone, primarne i sekundarne spolne karakteristike) ne mogu primijeniti kategorije 'muško' ili 'žensko'. Među interspolnim osobama postoje veoma različita tijela, iskustva i identiteti. Međutim, naše društvo smatra da bi osoba čije tijelo nije jasno muško ili žensko imala toliko ozbiljne probleme u životu da je opravdano njezino tijelo kirurški prilagoditi jednom spolu. Taj spol uglavnom odaberu liječnici nedugo nakon rođenja djeteta. Iako su te operacije isključivo estetske, uvijek potpuno medicinski neopravdane i tim osobama donose cijeli niz trauma i zdravstvenih problema do kraja života, često se upravo heteronormativni romantični odnosi koriste kao opravdanje za takve zahvate.

Jedna osoba iz hrvatske imala je to iskustvo da su liječnici nekoliko mjeseci nakon rođenja odlučili da će ona biti djevojčica te je zbog toga tijekom djetinjstva i adolescencije bila podvrgnuta nizu teških operacija i neugodnih pregleda bez njezinog pristanka. Osim toga, na jednom pregledu rečeno joj je da mora proširiti vaginu kako bi u budućnosti mogla imati seks sa cis muškacima, iako to nije imalo nikakve veze s njezinim željama: *ako vi mislite da ću ja zbog seksa ići na petsto operacija... i ono... by the way spavam s curama, pa mi ne treba.....*

Osim toga, prilikom tih se operacije uopće ne vodi računa o tome da osoba kasnije u životu ima sposobnost za seksualni užitak, budući da mnoge operacije, kao primjerice zahvati smanjenja klitorisa, često rezultiraju potpunim gubitkom seksualnog osjeta. Važna je dakle nominalna romansa, a ne užitak.

Ne samo da se pretpostavlja da su svi ljudi ili muškarci ili žene, ne samo da se nekome nameće rodni identitet, nego se pretpostavlja da su svi ljudi heteroseksualni i da su spremni žrtvovati vlastite dijelove tijela, zdravlje i seksualni užitak u ime budućeg 'normalnog' spolnog i romantičnog života.

protiv romantike, za pank drugarstvo i anarhiju

Vidimo, dakle, da kao jedno od oružja pripitomljavanja ljudi kako bi bili podatni zakonima države i kapitala, romantična ljubav osigurava stroge kazne za kršenje rodni uloga, a koje se kreću u rasponu od osjećaja neadekvatnosti do nasilja i sakaćenja tijela. Kao što se otvoreno policijsko nasilje i represija koriste za slamanje otpora radništva i drugih pobunjenih ljudi u javnoj sferi, tako romantika služi kontinuiranom suzbijanju otpora u privatnoj sferi.

Posebna perfidnost romantične ljubavi sastoji se u tome što svatko misli da je to njezin izbor, upravo to što je oduvijek željela i čemu teži. U otuđenju suvremenog života, upravo nam naš_a partnerica pruža potrebnu utjehu, samo smo u tom odnosu ono što zaista jesmo. Upravo smo zato spremne žrtvovati i zadnju trunku vlastite slobode i autonomije, jer mislimo da zauzvrat dobivamo nešto puno bolje.

Ne zavaravajmo se da 'alternativni' načini života poput parova koji odbijaju brak, koji odbijaju imati djecu ili takozvana poliamorija izbjegavaju domestifikaciju i horor orođenog života. Nipošto! Takvi odnosi ne samo da često zadržavaju jasne rodne uloge, nego pod parolom etičnosti i transparentnosti zagovaraju još veći napad na našu autonomiju: svatko može voljeti i imati seks s drugim osobama, ali svi uključeni moraju znati apsolutno sve o tome i stalno o svemu zajedno diskutirati.

Naravno, svime što smo rekli mi ne podrazumijevamo da se ljudi ne smiju voljeti, brinuti jedni o drugima i uvažavati tuđe osjećaje. Ono što pokušavamo reći da bliski, ljubavni

i brižni odnosi ne trebaju biti ograničeni na jednu ili više osoba s kojima smo u romantičnoj vezi. Ljubav je rad u službi kapitalizma, države i nacije kad je ograničena na reprodukciju atomiziranih parova, obitelji i njihove djece. Kad je usmjerena na prijateljstvo ili neku našu antipolitičku zajednicu, ona može biti subverzivna.

Svi smo imale prijatelje_ice koje su nas odjebale kad bi si našle cure/dečke, da bi nam se onda vratile kad bi imali problema u vezi ili nakon prekida. Jer romantični odnosi moraju biti privilegirani nad ostalima. Prijateljstva se mogu i zapostaviti, ali veze moraju biti prioritet. Istovremeno, ako smo i same u nekoj formi veze, naši prijatelji_ce pretpostavljaju da time postajemo nedostupne.

Često se dešava da dečki i poznanici koje znam odustanu od daljnjeg henganja jednom kad shvate da sam u tom trenu u nekom obliku „veze“. Očito se podrazumijeva da u hetero prijateljstvima u podtekstu uvijek mora ležati mogućnost romantične ljubavi, inače su besmislena.

Zbog svega toga mnoge osobe, pogotovo ljudi bez djece i kvir osobe, nerijetko ostaju same i izolirane budući da su svi ostali zaokupljeni svojim partnericama i djecom, što može biti pogotovo teško kad ostarimo. Time društvo jasno poručuje da su svi ljudi koji nisu produktivni i koji ne reproduciraju postojeće odnose i norme nepoželjni i neka crknu.

Ali opet, mi nismo protiv ljubavi. Mi smo protiv toga da ljubav bude rad i svojevrsni servis koji se nudi romantičnim partnerima, dok su svi drugi ljudi izuzeti iz toga da im pružamo pažnju i brigu. Mi nismo hladne za svoje prijatelje i drugarice. Mi smo hladne prema tome da emocionalno i fizički opslužujemo jednu osobu i da disproporcionalno više opslužujemo muškarce u odnosu na žene u našim kolektivima. Umjesto da emocionalno servisiramo jednu osobu ili cis muškarce, kako bi bilo da nam model međuljudskih odnosa u kojeg ulažemo energiju i ljubav bude prijateljstvo i drugarstvo?

Prijateljstva nam pružaju emocionalnu i praktičnu podršku, ali ipak od nas ne očekuju da se cijeli naš svijet vrti oko njih. Iako nekad možemo biti ljubomorne na prijatelje_ice, ipak uglavnom nećemo na njih svaliti napade ljubomore niti pokušati kontrolirati njihov život. Zašto ne bismo tu istu autonomiju koja se podrazumijeva u prijateljstvima, primjenjivale i s osobama s kojima smo u nekom emotivnom i seksualnom odnosu? Ili, zašto nam svi bliski ljudi, neovisno o tome seksamo se s njima ili ne, naprosto ne bi bili prijatelji i drugarice? Prijatelji za koje se brinemo i volimo ih, ali poštujemo njihovu autonomiju i očekujemo da oni poštuju našu. Drugarice koje podržavamo kako bismo zajedno mogle rušiti kapitalizam i državu.

Prijateljstva su tu za nas, ali nam ne nameću radne zadatke. O snažuju nas, ali nam ne oduzimaju slobodu. Autentični emotivni odnosi su odnosi prijateljstva, oni koji nisu određeni zakonima tržišta, ritmom rada, emotivnim ili ekonomskim ucjenama, nametnutim osjećajem krivnje i dužnosti, psihološkim ili fizičkim nasiljem... Istinski prijateljski odnosi koje želimo afirmirati postoje samo izvan diktature kvantificirane razmjene, oni nisu srazmjerni, iskalkulirani, u njima nitko nije prinuđen podnositi žrtvu. Oni su sinonimni sa slobodom i autonomijom, oni su ono jedino autentično naše u svijetu koloniziranom od strane tržišta i spektakla. Prijateljstvo je jedina moguća osnova slobodarske zajednice, „romantični odnosi“ njihova su negacija, oni su refleksija društva koje s emocijama trguje.

Antipolitičke zajednice i pokreti ne mogu se graditi bez drugarstva, ljubavi i podrške. Ali to mora biti takva ljubav koja neće biti posredovana normama monogamne romantične ljubavi. Manimo se jalove romantike! Već danas živimo pank drugarstvo i anarhiju!

GOODNIGHTMACHOPRIDE@PM.ME